

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D1/1/Ç.D.-00/2 (Devralma)

Karar Sayısı : 00-49/517-282

Karar Tarihi : 12.12.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Çiğdem DEMİREL, Cengiz SOYSAL

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: - BP Petrolleri A.Ş.

Fahrettin Kerim Gökay Cad. No:64 A-C Blok
Altunizade K.Çamlıca-İstanbul

Temsilcileri:

Bülent Kencebay
Fahrettin Kerim Gökay Cad. No:64 A-C Blok
Altunizade K.Çamlıca-İstanbul
Sibel Yurttutan
Güllü Sok. No:1 3.Levent -İstanbul

- Mobil Oil Türk A.Ş.

Tophanelioğlu cad. No:9 kat 2 Altunizade İş merkezi
Üsküdar-İstanbul

Temsilcileri:

Serap Zuvin, Tolga İşmen
Büyükdere cad. Maya Akar Center B Blok
No:101-102 K:17 Esentepe -İstanbul

D- TARAFLAR: - BP Petrolleri A.Ş.

- Mobil Oil Türk A.Ş.

E- DOSYA KONUSU: Akaryakıt Ortaklığı ve Madeni Yağlar Ortaklığı'nın tasfiye edilmesi suretiyle, anılan ortaklıkların BP Petrolleri A.Ş. ve Mobil Oil Türk A.Ş. tarafından paylaşılarak devralınmasına izin verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 17.11.2000 tarih, 4770 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7 nci maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca düzenlenen 06.12.2000 tarih, D1/1/Ç.D.-00/2 sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu, 06.12.2000 tarih, REK.0.05.00.00/121 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-49 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Akaryakıt Ortaklığı ve Madeni Yağlar Ortaklığı'nın tasfiye edilerek, anılan ortaklıkların BP Petrolleri A.Ş. ve Mobil Oil Türk A.Ş. tarafından paylaşılarak devralınmasının, ilgili ürün pazarında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7 nci maddesi ve 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ çerçevesinde yeni bir hakim durum yaratmayacağı veya mevcut bir hakim durumu güçlendirmeyeceği, taraflar arasında imzalanan madeni yağlar ortaklığının tasfiyesine ilişkin sözleşmede yer alan müşteri paylaşımı ve rekabet etmeme kısıtlayıcı hükümlerinin 1.5 yıl gibi bir süre ile sınırlandırılmasının zorunlu, objektif ve makul bir yan sınırlama olduğu bu bakımdan söz konusu devralma işlemine izin verilmesinde herhangi bir sakıncanın bulunmadığı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. TARAFLAR

1.1. BP Petrolleri A.Ş. (BPAŞ): BPAŞ, akaryakıt ve enerji sektöründe faaliyet gösteren, hisselerinin tamamına doğrudan veya dolaylı olarak BP Amaco plc'nin sahip olduğu bir şirkettir. Türkiye'de söz konusu ayrışma işleminden etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren ve BP Amaco plc'nin kontrolü altında bulunan diğer şirketler şunlardır:

- BP Turkey Refining Limited
- ATAŞ Anadolu Tasfiyehanesi A.Ş.
- BP Gaz A.Ş.
- Delta Tüp Sanayii ve Ticaret A.Ş.
- Castrol Madeni Yağlar Sanayi ve Ticaret A.Ş.

1.2. Mobil Oil Türk A.Ş. (MOTAŞ): MOTAŞ'ın hisselerinin tamamına doğrudan veya dolaylı olarak sahip olan Exxon Mobil Corporation %100'ü halka açık bir şirkettir. Hiçbir gerçek veya tüzel kişi Exxon-Mobil hisselerinin %5'inden fazlasına sahip değildir. Exxon-Mobil'in faaliyet alanları; ham petrol ve doğal gaz arama, geliştirme, üretim ve satışı, petrol ürünleri arıtma ve satışı, çeşitli kimyasal ürünlerin geliştirme, üretim ve satışı, kömür ve minerallerin üretim ve satışı ve enerji üretimidir. Türkiye'de söz konusu ayrışma işleminden etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren ve Exxon-Mobil'in %50 hissesi bulunan tek şirket Çekisan Depolama Hizmetleri Ltd. Şti.'dir.

2.İlgili Pazar

a) Ürün Pazarı: Söz konusu ayrılma işlemine tabi olan BP Akaryakıt Ortaklığı ve Mobil Madeni Yağ Ortaklığı, akaryakıt ve madeni yağ alanlarında faaliyet göstermektedir. Bu ortak girişimlerden, madeni yağlarda işbirliğini sağlayan Mobil Madeni Yağlar Ortak Girişimi'nin sadece otomotiv madeni yağları ve sanayi madeni yağları alanında faaliyet gösterdiği dikkate alındığında, söz konusu işlemden etkilenen ilgili ürün pazarları;

- Siyah ve beyaz ürünlerden oluşan (jet yakıtı hariç) akaryakıt ürünleri dağıtımı,
- Otomotiv madeni yağları ve
- Sanayi madeni yağları olarak belirlenmiştir.

b) *Coğrafi Pazar*: Taraf teşebbüslerin faaliyetlerini Türkiye çapında gerçekleştirdikleri dikkate alındığında, söz konusu devralma işlemleri için yapılacak incelemede ilgili coğrafi pazar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak kabul edilmiştir.

3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

3.1. Akaryakıt Ortaklığı

Akaryakıt ortaklığı sözleşmesine göre, BPAŞ'nin %70, MOTAS'ın ise %30 pay sahibi olduğu ve BPAŞ'nin yönetici ortak olarak bulunduğu bir akaryakıt ortaklığı kurulmuştur. Söz konusu işlem ile MOTAS akaryakıt ortaklığındaki tüm menfaatlerini BPAŞ'ye devredecektir.

Taraflar, devrin tamamlanma tarihinden itibaren BPAŞ'nin akaryakıt ortaklığı kar ve zararının %100'ünü almasını ve akaryakıt ortaklığı yükümlülük ve sermaye giderlerinin %100'ünden sorumlu olmasını kararlaştırmışlardır.

Akaryakıt ortaklığındaki müşterek kontrolün sona ererek tek kontrole geçişin düşünüldüğü söz konusu işlem, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 2(b) maddesi gereğince Tebliğ kapsamında bir devralma işlemidir.

Akaryakıt Ortaklığı'nın ciro ve pazar payı rakamları şu şekildedir:

- Benzinler ve Gazyağı	:	TL, %.....
- Motorin	:	TL., %.....
- Fuel oil	:	TL., %.....

BPAŞ'nin sahibi olduğu Castrol'ün akaryakıt pazarında faaliyeti bulunmamaktadır.

Ciro ve pazar payı rakamlarına göre, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4 üncü maddesinde belirtilen eşiklerden 25 trilyon TL.lik ciro eşliğinin aşıldığı, dolayısıyla söz konusu işlemin Rekabet Kurulu'ndan izin alınması zorunlu bir devralma işlemi olduğu anlaşılmıştır.

Devralma işlemi sonucunda, pazar paylarında veya pazar konumunda herhangi bir değişikliğin olmayacağı, ilgili pazarlara yeni bir rakibin (Exxon/Mobil) de girebileceği ve yapılan sözleşmede kısıtlayıcı herhangi bir hükmün yer almadığı hususları dikkate alındığında, akaryakıt ortaklığına ilişkin devralma işleminin ilgili pazarda hakim bir durum yaratmasının söz konusu olmadığı belirlenmiştir.

3.2. Madeni Yağlar Ortaklığı

Madeni yağ ortaklığı sözleşmesine göre, BPAŞ'nin %49, MOTAS'ın ise %51 pay sahibi olduğu ve MOTAS'ın yönetici ortak olarak bulunduğu bir madeni yağlar ortaklığı kurulmuştur.

Tasfiye edilecek Madeni Yağlar Ortaklığının bölünmesi sonucunda iki ayrı madeni yağlar faaliyeti kurulacak ve devralma işlemi tamamlandıktan sonra söz konusu ortaklık tamamıyla tasfiye edilecektir. Diğer bir ifadeyle, madeni yağlar ortaklığındaki müşterek kontrol sona erdirilerek, tek başına kontrolün söz konusu olduğu iki ayrı teşebbüsün madeni yağlar pazarında faaliyetini sürdürmesi planlanmıştır.

Madeni yağlar faaliyetlerinin paylaşımı yapılırken,

- BPAŞ'nin, binek araçları madeni yağ faaliyetinin BP markalı madeni yağlarla ilgili kısmını ve ticari araçlar madeni yağ faaliyetine ilişkin sözleşme ve varlıkları devralması,

- MOTAS'ın ise binek araçları madeni yağ faaliyetinin Mobil markalı madeni yağlarla ilgili kısmını ve sanayi madeni yağlar faaliyetine ilişkin sözleşme ve varlıkları devralması kararlaştırılmış, bu devirlerin devir olunacak faaliyetlere ilişkin müşteri sözleşmelerinin duruma göre BPAŞ ve MOTAS'a devredilmesi yoluyla yapılması planlanmıştır.

Madeni yağlar ortaklığındaki müşterek kontrolün sona ererek tek kontrole geçişin söz konusu olduğu işlem, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 2(b) maddesi gereğince Tebliğ kapsamında bir devralma işlemidir.

Madeni yağlar ortaklığının 1999 yılı cirosu ve pazar payları şu şekildedir:

Otomotiv madeni yağlar	:35.836.195.387.000 TL,	%31.5
Sanayi madeni yağlar	: 12.859.426.265.000 TL,	%26.1

BPAŞ'nin sahibi olduğu Castrol'ün madeni yağlar pazarındaki cirosu ve pazar payı;

Otomotiv madeni yağlar	:	TL, %.....
Sanayi madeni yağlar	:	TL, %'dır.

Bu durumda Castrol'ün payının da katıldığı toplam ciro ve pazar payı rakamları aşağıdaki şekilde değişecektir:

Otomotiv madeni yağlar.....:	TL, %.....
Sanayi madeni yağlar.....:	TL, %.....

Ortaklığın ciro ve pazar payı rakamlarının, 1997/1 sayılı Tebliğin 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4 üncü maddesinde belirtilen ciro ve pazar payı eşiklerini aşması nedeniyle bu işlem Rekabet Kurulu'ndan izin alınması zorunlu bir devralma işlemidir.

Tasfiye işlemi sonrasında ilgili pazarlarda, güçlü bir aktör yerine, rekabeti canlı tutacak iki rakibin faaliyet göstereceği, dolayısıyla yoğunlaşmanın azalacağı ve rekabetin artacağı ortadadır.

3.3. Yan Sınırlamalar

Madeni yağlar ortaklığının tasfiyesine ilişkin sözleşmenin "Kısıtlayıcı Hükümler" başlıklı bölümünde genel olarak müşteri çalmama ve rekabet etmeme hükümleri yer almaktadır.

Bölünen teşebbüslerin değerini korumak amacıyla geçiş dönemine ilişkin olarak yapılan bu düzenlemelerin nedenleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Her bir tarafın devraldığı madeni yağlar teşebbüsü, Türk pazarında kendi ayakları üzerinde durabilen ve varlığını sürdürebilen bir işletme haline gelene kadar bu teşebbüsün korunması gerekmektedir,
- Devralınan madeni yağlar teşebbüsünün müşteri ilişkileri ve itibarının da, bu ilişkilere devam edecek teşebbüslerin sahipleri olan taraflara mal edilene kadar korunması gerekmektedir,

- MOTAŞ son dört yıldır madeni yağlar ortaklığı işini yönetmektedir, BPAŞ'nin bu süre içinde madeni yağlar pazarlama işine faal bir katılımı sözkonusu olmamıştır, bu nedenle MOTAŞ, devralınan teşebbüslerin müşterileri hakkında detaylı bilgi sahibidir, mobil markasını elinde tutmaktadır, madeni yağların imalatı ve müşteri ihtiyaç ve isteklerinin karşılanması amacıyla ürün geliştirme ve servisi konusunda gereken uzmanlık, teknolojik bilgi birikimi ve teknolojiye sahiptir, ayrıca ortak girişimin kurulmasından itibaren BP markası müşterileri Mobil markası müşterilerine dönmüş ve BP markalı madeni yağların teknolojisini Mobil teknolojisine çevrilmiştir. Dolayısıyla, BPAŞ'nin Avrupa ve Türkiye pazarlarında kendi ürün teknolojisini geliştirmek, orjinal ekipman imalatçıları ve katkı maddesi tedarikçileriyle ilişkiler kurmak ve BP ürünleri ve hizmetlerinin en azından Mobil'e eşdeğer düzeyde olduğu konusunda müşterilerin güvenini kazanmak için zamana ve müşterilerin paylaşılmasına yönelik bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Sözkonusu nedenler çerçevesinde taraflar, 1 Temmuz 2002 tarihine kadar müşterilerin paylaşılması ve rekabet edilmemesi yönünde anlaşmışlardır.

Ayrıca, rekabet etmeme yükümlülüğünü sadece MOTAŞ'ın taahhüt etmesi, distribütörler seviyesinde rekabetin devam etmesi, Exxon Mobil grubunun madeni yağlara ilişkin reklam yapmasına ilişkin kısıtlama bulunmaması, orjinal ekipman imalatçılarıyla her iki grubun da iletişim kurmasına (teklif vererek cezbetme ve ayartma hariç) yasak konulmaması, her iki tarafın müşterisinin diğer taraftan kendi isteğiyle mal temin etmesi konusunda kısıt konulmaması ve nihai olarak tüm bu kısıtların tüketici seviyesinde olmayıp, alım ve pazarlık gücü olan büyük müşterileri kapsamaması gibi hafifletici unsurlarda da anlaşmış oldukları görülmüştür.

Bu hükümler esas itibarıyla, devir sözleşmesine ilişkin yan sınırlamaları oluşturmakta ve söz konusu bölünme sonrasında her iki tarafın da piyasada etkin bir şekilde rekabet edebilecek konuma ulaşmalarını sağlamak amacıyla konulması zorunlu ve işlemin gerçekleştirilebilmesi için doğrudan ilgili olarak görülmektedir. Konulan sürenin (1.5 yıl) kısıtlılığı ve MOTAŞ'ın Exxon markasıyla ilgili pazarlardaki varlığını sürdürmesi, söz konusu kısıtlamaların makul bir çerçevede oluşturulduğunu ortaya koymaktadır.

Madeni yağlar ortaklığının ikiye bölünmesi işlemi sonucunda ilgili pazarlarda bir yerine iki aktörün yer almasıyla rekabet artacak, yoğunlaşma azalacak, ancak iki güçlü rakibin oluşabilmesi için gerekli olan söz konusu yan sınırlamaların taraflarca da belirlenen 1 Temmuz 2002 tarihine kadar geçerli olması uygun olacaktır.

İ- SONUÇ

BP Petrolleri A.Ş. ve Mobil Oil Türk A.Ş. arasında akdedilmiş anlaşmalarla kurulmuş bulunan Akaryakıt Ortaklığı ile Madeni Yağlar Ortaklığı'nın tasfiye edilmesi işlemlerinin, ilgili ürün pazarlarında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7 nci maddesi ve 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ çerçevesinde yeni bir hakim durum yaratmayacağı veya mevcut bir hakim durumu güçlendirmeyeceğinden, ayrıca söz konusu işlemlerden taraflar arasında imzalanan madeni yağlar ortaklığının

tasfiyesine ilişkin sözleşmede yer alan müşteri paylaşımı ve rekabet etmeme kısıtlayıcı hükümlerinin 1.5 yıl gibi bir süre ile sınırlandırılmasının zorunlu, objektif ve makul bir yan sınırlama olmasından dolayı söz konusu devralma işlemine izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.